Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ergänzungen zu einem Brevier, lat. - Cod. Donaueschingen 273

Südwestdeutschland / Oberrhein (Dominikanerinnenkloster, Colmar Unterlinden?), [3. Drittel 15. Jh.]

Corpus Christi

urn:nbn:de:bsz:31-6636

Visual Library

In festo corporis xp̄i ad vs an̄ sr ps.
Sacerdos in eternū xp̄s dn̄s scd̄m ordinē
melchisedech panē et vinū obtulit
Om̄ia laudate. Capitel ad vs.
Dn̄s ih̄c in qua nocte tradebatur accepit
panē et gr̄as agens fregit et dixit
accipite et manducate hoc ē corpus meū
qd̄ p vob tradetur R. Homo qdam fecit
cenam magnā et misit servū suū hora ce
ne dicere invitatis ut venirent qa parata
sunt om̄ia V. Venite cōmedite panem
meū et bibite vinū qd̄ miscui vob qa.
Pange lingua gl'osi corporis my. ymnus
sterii sanguinisq̄ pciosi qm̄ in mūdi
preciū fructū ventris generosi rex effudit
gentiū. Nobis datus nob natus ex intac
ta virgine et in mūdo cōversatus sparso ver
bi semine sui moras incolatus miro clau
sit ordine. In supmo noctis cene recū

bens cū frīb; obseruata lege plene cibis
in legalib; cibū turbe duodene se dat
suis manib; · Verbū caro panē uerū
uerbo carnē efficit fitq; sanguis xpi me
rū et si sensus deficit ad firmandū cor
sincerū sola fides sufficit Tantum ergo
sacramētum ueneremur cernui et an
tiquū documētum nouo cedat ritui prestet
fides supplementū sensuū defectui Ge
nitori genitoq; laus et iubilacio salus ho
nor uirtus quoq; sit et bn̄edictio procedenti
ab utroq; conpar sit laudacio amen ℣
Panē de celo prestitisti eis ℣ Omne delec
tamentū suauitatis in se habentē Ad
O quam suauis est dn̄e sp̄c tuus M an
qui ut dulcedinē tuā in filios demōstra
res pane suauissimo de celo prestito esuri
entes replens bonis fastidiosos diuites
Deus q̄ nobis sub · C · dimisit inanes

lectionē

sacramento mirabili passionis tue me
moriam reliquisti tribue quesumus ita nos corporis et
sanguinis tui sacra misteria venera
ri ut redemptionis tue fructum in nobis iu
giter sentiamus Qui vivis Invitato.
Xpm regem adoremus dominantem gentibus
Qui se manducantibus dat spūs pingue
Sacris sollempniis iuncta C dme Ymnus
sint gaudia et ex precordiis sonent
preconia recedant vetera nova sint omnia
corda voces et opera Noctis recolitur ce
na novissima qua Xpc creditur agnum
et azima dedisse fratribus iuxta legitima
priscis indulta patribus Post agnum typicum
expletis epulis corpus dominicum datur dis
cipulis sic totum omnibus quod totum singulis eius
manibus fatemur Dedit fragilibus cor

pus ferculū dedit et tristibz sanguinis
poculū dicens accipite qd trado vascu
lum oms ex eo bibite Sic sacrificium
istud instituit cuius officiū cōmitti voluit
solis p̄sbiteris qbz sic cōgruit ut sumat
et dent ceteris Panis angelicus fit
panis hōim dat panis celicus figuris
terminū o res mirabilis manducat
dnm paup seruus et humilis Te sū
ma deitas unaqz poscim sic tu nos vi
sitas sicut te colim p tuas semitas duc
nos q tendim qm inhabitas amē In ii n
Fructū salutiferū gustandū dedit dns
mortis sue tempe p Beatus vir an A fr
uctu frumenti et vini multiplicati fide
les in pace xpi requiescunt p Cum vino an
Communione calicis q ds ipe sumit nō
vitulorz sanguine cōgregauit nos dns
Conserua me v Panē celi lectio p̄ma

Immensa divine largitatis beneficia exhibi
ta populo christiano inestimabilem ei conferunt dig
nitatem. Neque enim est aut fuit aliquando tam
grandis natio que habeat deos appropinquan
tes sibi sicut adest nobis deus noster. Unigenitus
siquidem dei filius sue divinitatis volens nos
esse participes naturam nostram assumpsit ut ho
mines deos faceret factus homo. Et hoc in
super quod de nostro assumpsit totum nobis contulit ad
salutem. Corpus namque suum pro nostra reconciliatione in
ara crucis hostiam obtulit deo patri san
guinem suum fudit in precium simul et lavacrum ut
redempti a miserabili servitute a peccatis omnibus
mundaremur. Tu. R. Immolabit hedum mul
titudo filiorum israel ad vesperam pasce. Et edent
carnes et azimos panes. V. Pascha nostrum im
molatus est christus itaque epulemur in azimis sin
ceritatis et veritatis. Et edent. Lectio secunda
Ut autem tanti beneficii iugis in nobis mane

neret memoriam corporis sui in cibum et sangui
nem suum in potum sub specie panis et vini no
bis sumendum reliquid. O preciosum et ammirandum
convivium salutiferum et omni suavitate reple
tum. Quid enim hoc convivio preciosius esse potest
in quo non carnes vitulorum et hircorum ut olim
in lege sed Christus nobis sumendus proponitur verus
deus. Quid hoc sacramento mirabilius? In ipso namque
panis et vinum in corpus Christi et sanguinem sub
stancialiter convertitur. Ideoque Christus deus homo
perfectus sub modici panis specie continetur. R.
Comedetis carnes et saturabimini panibus.
Iste est panis quem dedit nobis dominus ad vescendum.
V. Non moyses dedit vobis panem de celo sed
pater meus dat vobis panem de celo verum. Iste.
Manducatur itaque a fidelibus sed minime
laceratur immo diviso sacramento inte
ger sub qualibet divisionis particula perseverat.
Accidencia enim sine subiecto in eodem existunt

et ut fides locu̅ habeat du̅ invisibile invisibi
liter sumitur aliena spe̅ occultatu̅ et sensus
ad tepcione i̅munes redduntur q̅ de accide̅
tib; iudicāt sibi notis Nullu̅ aute̅ sacrame̅
tu̅ est isto salubri e̅ q̅ purgantur pc̅ta virtu
tes augēntur et mens om̅ spu̅aliu̅ carisma
tu̅ habu̅dancia i̅pinguat Offertur itaq;
i̅ eccl̅ia pruus et mortuus ut oib; psit q̅d p
salute est om̅ institutu̅ Tu R Respexit he
lyas ad capd suu̅ sub cinericiu̅ pane̅ q̅ sur
gens co̅medit et bibit Et ambulavit in for
titudine cibi illi̅ Usq; ad monte̅ dei V Si q̅s
manducaverit ex hoc pane vivet i̅ et̅num
Et ambulavit Gl̅a pri Usq; In ii̅ N an
Memor sit dn̅s sacrificij nr̅i et holocaustu̅
nr̅m pingue fiat p̅ Gaudiat an Paratur
nob mensa dn̅i adversus os q̅ tribulāt nos p̅
Dn̅s regit an In voce exultaciōis resonāt
epulātes in mensa dn̅i p̅ Queadmod

Suauitatē deniqꝫ R̸ Cibauit illos l' iiij
ipius sacramēti nullus expⁱme͛ poterit p
q̄d spūalis dulcedo ī suo fonte gustatur et
recolitur memoria illi͛ q̄ ī passiōe sua xp̄c
mōstrauit excellētissime caritatis Et ut ar
dencī caritatis in mensitas cordibꝫ infigere
tur fideliū ī ultimo cena q̄n do pascā cū disci
pulis celebrato trāsiturꝰ erat dn̄s de hoc mū
do ad patrē hoc sacramētū ī stituit tamquā
passionis sue memoriale p̄ hemne figurarꝫ
ueterū ī pletū miraculorꝫ ab ipo factorꝫ maxi
me et de sua cōtristatis absencia solaciū sin
gulare Tu autē R̸ Panis q̄ ego dabo ca
ro mea ē p mūdi uita litigabant ḡ iudei
dicentes Quomō potest hic nob̄ dare carnē
suā ad mādūcandū V̸ Locutꝰ est pp̄ls cōtra
dn̄m aīa nr̄a nauseat sup cibo isto leuissiō
Conuenit itaqꝫ deuocioni fi Ce.ᵉ lc̄ v̄
deliū sollēpniter recoli...

institucionem tam salutiferi tamque mirabilis sacramenti ut ineffabilem modum divine presencie in sacramento visibili veneremur ut laudetur dei potencia que in sacramento eodem tot mirabilia operatur nec non et de tanti salubri tamque suavi beneficio exsolvantur deo graciarum debite actiones

Verum et si in die cene quo sacramentum predictum noscitur institutum inter missarum sollempnia de institucione ipsius specialis mencio habeatur totum tamen residuum eiusdem diei officium ad Christi passionem pertinet circa cuius veneracionem ecclesia illo tempore occupatur Tu autem R. Cenantibus illis accepit ihesus panem et benedixit ac fregit deditque discipulis suis et ait Accipite et comedite hoc est corpus meum V. Dixerunt viri tabernaculi mei quis det de carnibus eius ut saturemur

Unde ut integro celebritatis officio institucionem tanti sacramenti sollempnius recolat plebs fidelis romanus pontifex urbanus huius

nominis gratus huius sacramenti devocione affectus pie
statuit prestare institucionis memoriam prima quin
ta feria post octavas penthecostes a cunctis fide
libus celebrari ut qui per totum anni circulum hoc sacra
mento utimur ad salutem eius institucionem illo tempore
specialiter recolamus quo spiritus sanctus corda discipulorum edo
cuit ad plene cognoscenda huius misteria sacra
menti. Nam eodem tempore cepit hoc sacramentum a fi
delibus frequentari. Legitur enim in actibus apostolorum
quod erant perseverantes in doctrina apostolorum et con
municacione fractionis panis et oracionibus post sancti
spiritus missionem. R. Accepit ihesus calicem postquam
cenavit dicens hic calix novum testamentum est
in meo sanguine. Hoc facite in meam commemo
racionem. V. Memoria memor ero et tabes
cet in me anima mea. Hoc. Gloria. Hoc. In iii n.
Introibo ad altare dei sumam christum qui renovat
iuventutem meam. Ps. Iudica. An. Cibavit nos dominus
ex adipe frumenti et de petra melle saciavit

nos p̄ Exultate deo ā Exaltari tuo dn̄e xᵐ
summi i quē cor et caro nr̄a exultāt p̄ O
dilecta v̄ Educas panē v̄ Et in Secundum
N illo tēpe dixit ihc discipul' Johannem
suis et turb' iudeo͛ Caro mea uere ē cibꝫ
et sanguis m̄s ue ē potus Et r Omel' beti
Q ū cibū et potū ideo appetant aug' epi.
hoīes ut nō esuriāt neqꝫ siciant sꝫ uē
nichil pstat nisi qđ iste cibꝫ et potus qui eos
aqbꝫ digne sumit' i mortales et i corruptibi
les facit id est socios ipso͛ sco͛ ubi pax erit
et unitas plena atqꝫ pfecta Ptēa quippe
an̄ nos hoc itellexerūt hoīes dei et dn̄s nr̄
ihc xp̄c corp' et sanguinē suū i eis rebꝫ con
mēdauit q̄ ad unū rediguntur Ex multis
naqꝫ granis un' panis cōficit' et ex multis ra
cemis et unū cōfluit Qui autē R Qui mā
ducat meā carnē et bibit meū sanguinē In
me manet et ego i illo v̄ Non est alia natio

tam grandis q̄ habeat deos appropinquantes
sicut d̄s nr̄ ad ē nob. In me. lc̄o viij.

Denique iam exponit quomodo id fiat quod lo-
quitur et quid sit manducare corpus
eius et sanguinē bibere. Et q̄ manducat
meā carnem et bibit meū sanguinē i me
manet et ego in eo. Hoc ē ergo manducare il-
lam escam et illū bibere potū in xp̄o manere
et illū manētem in se habere. ac per hoc qui
non manet i xp̄o et in quo n̄ manet xp̄c procul
dubio non manducat eius carnē spiritualiter
licet carnaliter et visibiliter premat dentibus
sacramētum corporis et sanguinis xp̄i. Sed
magis tante rei sacramentū ad iudiciū sibi
manducat et bibit qui inmundus presumit ac-
cedere ad xp̄i sacramentū quod alius nō digne sumit
nō qui mundus ē de quibus dicitur Beati mundo corde quoniam
ipsi deū videbūt. R. Misit me pater vivēs et
ego vivo propter patrem. Et q̄ manducat me

uiuit propter me V. Cibauit eum dominus pane
uite et intellectus Et qui man. lectio nona.
Sequitur Sicut misit me uiuens pater
et ego uiuo propter patrem et qui mandu
cat me et ipse uiuet propter me Non enim
filius participatione patris fit melior quia est natus
equalis sicut participatione filii per unitatem cor
poris et sanguinis quod illa manducatio pota
tioque significat efficit nos meliores
Viuimus ergo nos propter ipsum manducan
tes eum id est propter ipsum accipientes uitam eternam
quam non habemus ex nobis Viuit autem ipse propter
patrem missus abeo quia semetipsum exinani
uit factus obediens usque ad mortem mortem
autem crucis Sicut misit me pater ui
uens et ego uiuo propter patrem et qui mandu
cat me et ipse uiuit propter me Ac si diceret
Ego uiuo propter patrem id est ad illum
tamquam ad maiorem referam uitam meam

Criminao me fecit in quo me fecit. Ut autem
quisque vivat propter me participacio facit qua
manducat me. Ego autem humiliatus
vivo propter patrem, et ille erectus vivit propter me.
Non de ea natura dixit qua semper est equalis
patri, sed de ea in qua minor factus est patre de qua et
superius dixit. Sicut pater habet vitam in semetipso
sic dedit et filio vitam habere in semetipso.
℟. Unus panis et unum corpus multi
sumus. Omnes qui de uno pane et de uno cali
ce participamus. ℣. Parasti in dulcedine
tua pauperi deus qui habitare facis unanimes
in domo. Omnes. Gloria patri. Comedi favum cum
Sapiencia edificavit **In laudes antiphona**
sibi domum miscuit vinum et posuit
mensam alleluia. **Antiphona** Angelorum esca nutrivisti
populum tuum et panem de celo prestitisti illis alleluia.
Pinguis est panis Christi et prebebit delicias
regibus alleluia. **Antiphona** Sacerdotes sancti incensum

et panes offerunt deo al an Vincenti dabo
manna absconditum et nomen novum al in
Verbum supernum prodiens cap Dominus ihesus ymni
nec patris linquens dexteram ad opus suum
exiens venit ad vite vesperam. In mortem
a discipulo suis tradendus emulis prius in
vite ferculo se tradidit discipulis Quibus
sub bina specie carnem dedit et sanguinem ut
duplicis substancie totum cibaret hominem
Se nascens dedit socium convescens in edu
lium se moriens in precium se regnans dat in pre
mium O salutaris hostia que celi pandis o
stium bella premunt hostilia da robur fer aux
ilium Uni trinoque domino sit sempiterna gloria qui
vitam sine termino noBis donet in patria amen
V. Omnia a te expectant ut des ad ben a
Ego sum panis vivus qui de celo descendi si quis
manducaverit ex hoc pane vivet in eternum
ad m cap Dominus ihesus R. Panem celi dedit eis

Panē angelo⁊ manduca ad vi capitel
Quocienscūq; manducabitis panē hūc
et calicē bibetis mortē dn̄i annūcia
bitis donec ueniat v̄ Cibauit ad ix cap
Quicūq; manducauerit panē ⁊ biberit
calicē dn̄i indigne reus erit et corpis
dn̄i · v̄ · Educas v̄ Posuit · fi · tu · pa Gra·
ad vēs p̄ Dixit dn̄s p̄ Confitebor p̄ Credi
p̄ Bti om̄s p̄ Lauda ihrlm ad m̄ · O sacrū
cōuiuiū in q̊ xp̄c sumitur recolitur memo
ria passionis et mens īplet̄ grā ⁊ futu
re glīe nob̄ pign̄ datur al' p oct ad bn̄
Ego sū panis viu' q̄ de celo descendi qui
manducat ex hoc pane uiuet ī eternum
ad m̄ā Memoriā fecit ⁊c Post sco pma
Transiturus de mūdo ad prēm saluator
nr̄ dn̄s ihc cū temp' sue passiōis in
staret sūpta cena ī memoriā mortis eius
instituit summū et magnificū suu corpis ⁊

Invitato[rium] xp̄m panē angelo⁊ ⁊ hōm · Venite ad oremus · Venite ·

sanguinis sacramentum corpus in cibum et san
guinem in potum convertendo Nam conficiens eundem panem
manducamus et calicem bibimus mortem domini nun
ciamus In institucione quidem huius salutiferi dixit
ipse apostolis Hoc facite in meam commemoracio
nem ut perpetuum et insigne memoriale sui amo
ris eximii quo nos dilexit esset nobis hoc precelsum
et venerabile sacramentum Tu lectio secunda

Memoriale inquam et mirabile ac stupendum
delectabile ac suave carissimum et super
omnia preciosum in quo innovata sunt signa et mira
bilia immutata in quo habetur omne delectamentum
et omnis saporis suavitas ipsaque dulcedo domini de
signatur in quo utique vite suffragium consequimur et
salutis Hoc est memoriale dulcissimum memorie
sanctissimum mem salutiferum in quo graciam redempcionis
nostre recensemus memoriam in quo a malo trahi
mur confortamur in bono et ad incrementum graciarum profici
mus in crementa in perfecto reficimus ipsius corporali

Alia namque presencia saluatoris
qua memoriam agimus spiritu mentemque
complectimur set non propter hoc realem eorum pre
sencia obtinemus In hac uere sacramenti christi
commemoracione ipse christus presens corporaliter et ue
raciter est nobiscum Ascensurus enim in celum
dixit apostolis eorumque sequacibus Ecce ego nobiscum sum
omnibus diebus usque ad consummacionem seculi Benig
na ipsius promissione confortans eos quod remaneret
et esset cum eis presencia corporali O digna et
numquam intermittenda memoria qua mortem nostram
recolimus mortem nostramque interitum uite obitum in
terisse ac lignum uiuificum ligno mortis affixum
fructum nobis attulisse salutis Tu In festo
visitacionis beate marie ad vesperas antifona
Collentur corda fidelium uirgo mater
concepto filio scandit montes ut du
plex gaudium geminetur in matrum gremio
nam dum habet saluator obuium uatem in plet